

El moment més complicat

Resulta evident que el suport en solitari del PP a la guerra de l'Iraq ha girat en contra de l'executiu espanyol una gran part de l'opinió pública. El Govern de José María Aznar travessa el moment més difícil des que va arribar al poder, l'any 1996. Sense candidat a la Moncloa i amb un PSOE que ha revifat, els problemes s'acumulen quan falta menys d'un any per als comicis espanyols.

Des del primer moment, el president del Govern espanyol, José María Aznar, no va dubtar gens a donar suport a les tesis bel·licistes del president dels Estats Units d'Amèrica, George W. Bush. La possibilitat que Espanya assolís rellevància dins de la Unió Europea, enfront de l'eix francoalemany, i l'ambició d'Aznar per esdevenir un actor polític de pes internacional, han situat el PP en un dels moments més difícils des que governa a l'estat. I, d'alguna manera, és indiscutible que per mà de Bush i el seu *partenaire* europeu, Tony Blair, Aznar ha aconseguit situar Espanya en les agendes informatives internacionals.

Però quin serà el cost polític que el mandatari espanyol i el seu partit hauran d'afrontar? La reacció ciutadana d'oposició a la guerra ha estat constant i permanent. I per la dimensió i la quantitat de les mobilitzacions és difícil pensar que les tesis del PP no pateixin un càstig electoral. Les dades més preocupants per a José María Aznar han començat a sortir en les darreres enquestes publicades. A l'estat espanyol, la darrera enquesta del CIS reflectia que el 83 per cent de la població es mostra "molt" o "bastant" preocupada pel conflicte a l'Iraq i un 91 per cent està en contra de la guerra. Segons aquesta enquesta, un 60 per cent de la ciutadania diu que l'executiu d'Aznar ho fa "malament" o "molt malament". I això que les dades del CIS surten d'un treball de camp previ a l'inici de la guerra. Més dures són les enquestes que han començat a publicar-se en alguns mitjans, amb les valoracions fetes un cop iniciada la guerra. Un sondeig publicat pel diari *El País* situava els socialistes 6 punts per sobre del PP (un 42% davant del 36%). El diari *El Mundo* també feia pública una en-

questa en el mateix sentit, però situava la diferència a favor dels socialistes en 2,1 punts (40,7% contra el 38,6%). Malgrat el valor relatiu de les enquestes, sembla evident que el Govern espanyol té l'oposició d'una gran majoria de la població de l'estat. I cada dia que s'allarga la guerra aquesta juga encara més en contra de l'executiu de José María Aznar.

El partit conservador espanyol tot just sortia de dures crítiques per la gestió del desastre del Prestige. Uns fets que van ajudar el PSOE a retallar distàncies amb el PP, segons els sondejos. Fins i tot, una enquesta del gener de l'empresa Gallup augurava, en percentatge sobre vot vàlid, un 20% per al PP i un 27,3% per al PSOE. El mateix mes el CIS donava també un percentatge d'intenció de vot favorable als socialistes, però menor, amb un 23,2% per als populars i un 24,4% per als socialistes.

Abans que comencés la invasió, el PP sabia que s'encarava amb una decisió difícil i amb molta contestació social. Però es considerava que una intervenció ràpida i espectacular, que acabés amb el règim dictatorial de Saddam Hussein, desmobilitzaria la majoria de l'oposició social. Segons aquestes previsions, podia existir una mena d'efecte bumerang sobre l'opinió pública espanyola: la fermeza amb la qual Aznar hauria defensat, i en solitari, la política bel·licista de Bush, el convertiria en l'únic dipositori a Espanya de l'èxit contra el dictador iraquí, i situaria el Govern espanyol a la primera fila internacional, al costat dels EUA i del Regne Unit.

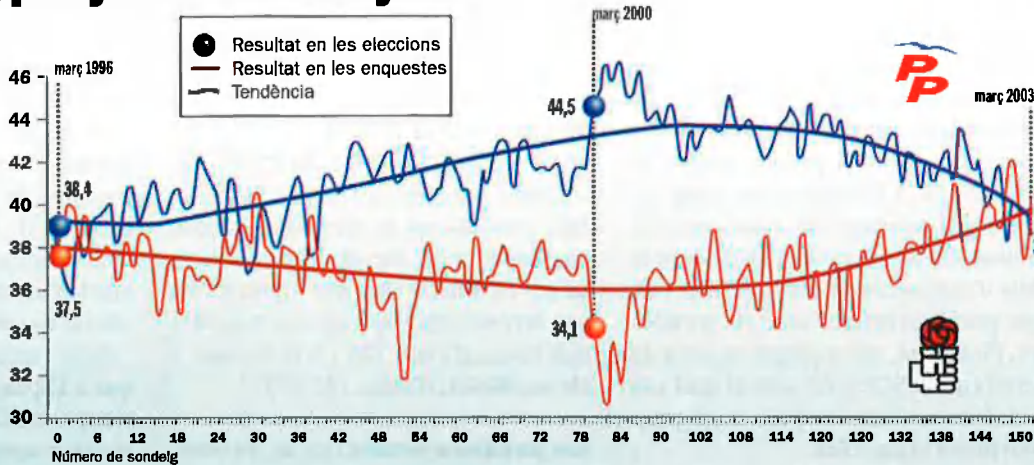
De la intervenció militar a la guerra. El desenvolupament de la guerra a l'Iraq, lluny de les previsions més optimistes, ha situat l'executiu es-

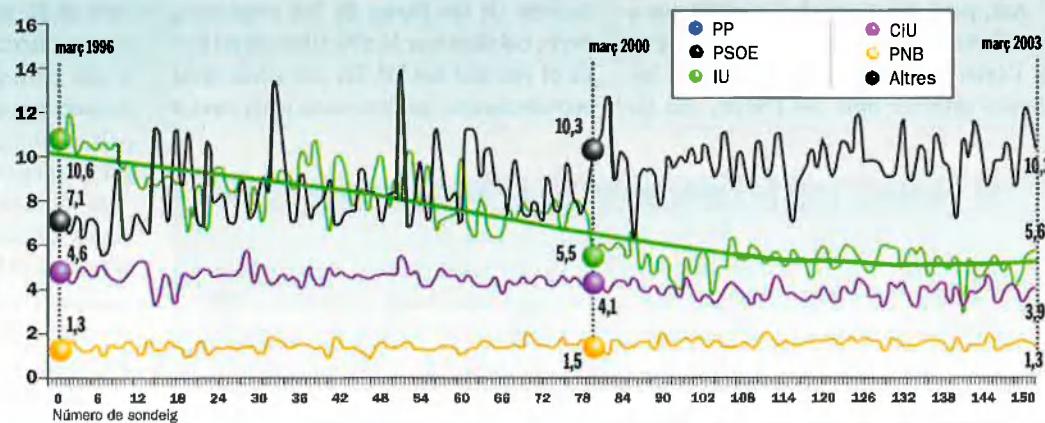
Eleccions espanyoles i sondejos

En percentatge sobre vot vàlid emès

Evolució dels resultats dels sondejos electorals publicats (% sobre el vot emès), amb els resultats electorals inclosos i l'evolució de la tendència de vot, en les eleccions al Congrés dels Diputats, des del març de 1996 (resultats electorals) al març de 2003.

A la gràfica de dalt, l'evolució dels dos partits majoritaris espanyols. A sota, l'evolució de vot de de CIU, IU, PNB i la resta de formacions, agregades.

Font: Presidència de la Generalitat Valenciana. Subsecretaria de Planificació i d'Estudis. Gràfic: V. PRIETO

panyol en el pitjor dels escenaris possibles. El que havia de ser una operació militar "quirúrgica" i breu, una mena de passeig militar imparabile, i que en quatre dies havia de fer caure un règim dictatorial, s'ha convertit en una guerra convencional, amb unes resistències que, si més no aparentment, no havien estat previstes.

Així, les massacres sobre població civil, les baixes de militars als dos bàndols, les dificultats de les tropes de la coalició militar per avançar cap a Bagdad, els perills d'inestabilitat a la zona... s'han llançat contra els governs que han instigat aquesta guerra i han realimentat els moviments socials de protesta.

Les pròximes eleccions espanyoles queden lluny. Però el que sembla incontestable és que en les municipals i autonòmiques (a gairebé totes les comunitats autònomes) del proper 25 de maig aquesta oposició quedarà reflectida. Tal com evoluciona la guerra, no és descartable que s'allargui fins al període electoral

de maig. Aquesta circumstància podria significar que la campanya quedés esbiaixada pel debat bèl·lic i l'aïllament del PP en aquest tema. Ara bé, cal dir que el comportament electoral en uns comicis municipals té dinàmiques molt pròpies.

Si s'observa l'evolució en la intenció de vot a tot l'estat, reflectida en les diverses enquestes publicades, s'observa que la tendència del PSOE a retallar diferències al PP ja ve d'un temps enrere. La política popular, pel que fa a l'Iraq, segurament ha amplificat i accelerat la tendència fins a arribar a la situació actual, en la qual el PSOE pot ser que avantatgi els populars.

El contrapès de l'abstenció. En les passades eleccions a les Corts espanyoles del 2000, els populars van obtenir una aclaparadora majoria absoluta amb 183 escons, 27 més que al 1996. El PSOE, en va obtenir 125, és a dir, en va perdre 16 respecte al 1996. Aquesta victòria clara del PP s'explica, en gran part, pel gran

nombre de votants tradicionals del PSOE i d'IU –que dels 21 diputats del 1996 va passar als 8 d'ara– que es van abstenir. Els partits d'esquerra espanyols van perdre, del 1996 al 2000, més de 2,8 milions d'electors, que van anar a parar en gran part a l'abstenció. Al 1996, el PP va obtenir 9,7 milions de vots, i 10,3 al 2000. Així doncs, la majoria absoluta que avui té el PP no és gràcies a l'increment substancial de vots populars (més de mig milió), sinó a la davallada del PSOE i d'IU. Dit d'una altra manera, la majoria absoluta del PP no s'explica per un transvasament de vots del PSOE cap al PP, sinó per la capacitat de José María Aznar de mobilitzar un electorat propi, sumada a la desmobilització del PSOE i IU.

Cal recordar que en les passades eleccions a les Corts espanyoles PSOE i IU acabaven de sortir d'uns processos de crisi interns molt profundes amb unes veritables lluites intestines. Els socialistes competien en les eleccions amb un

Joaquín Almunia que havia estat derrotat a les eleccions primàries per Josep Borrell, malgrat ser el candidat de la direcció del partit. Però, tot i la victòria, Borrell va haver d'abandonar la seva cursa electoral per la implicació en un escàndol financer d'excol·laboradors seus d'Hisenda, del període en què ell era ministre. I IU acabava de sortir del relleu del lideratge de Julio Anguita, amb un dur pols entre els partidaris de la línia d'enfrontament amb el PSOE i els que preferien enteses amb els socialistes. Finalment, de tot plegat va sortir un acord entre PSOE i IU, amb el qual van concórrer en llista conjunta en algunes províncies espanyoles.

Ara, però, a un any de les eleccions a les Corts espanyoles, la situació política a l'estat és diferent. Queden lluny les lluites internes dins del PSOE, que ha

aconseguit retallar diferències respecte al PP. Els populars ja havien experimentat una erosió de la seva imatge, amb el desastre ecològic del Prestige i, abans, amb la vaga general del 20 de juny. Una enquesta del CIS del gener atribuïa al PP una forquilla d'entre 157 i 165 escons, dels 183 que ara té. Al PSOE, entre 140 i 150 diputats, dels 125 actuals. Més ajustada era la diferència, segons una enquesta del mes de febrer publicada per *El Mundo* (feta per Sigma-Dos), que atribuïa als populars una forquilla més baixa, d'entre 149 i 160 diputats, i als socialistes, d'entre 146 i 157.

Els populars ocults. En les interpretacions de les dades de les enquestes, però, cal destacar la dificultat de reflectir el vot real del PP. En una situació de mobilitzacions molt contundents contra

l'executiu popular, es pot produir el que s'anomena una "espiral de silenci", la qual pot provocar, en determinats casos, que electors populars ocultin la seva veritable tendència. En aquest cas, en les enquestes el PP estaria infrarepresentat.

Al marge d'aquest fenomen, les enquestes no recullen, de moment, una expectativa de recuperació substancial de l'espai d'IU. Però aquesta formació veu amb optimisme el seu futur electoral, ja que les mobilitzacions contra la guerra són un esperó per a la seva militància.

Aviat comença un nou cicle electoral que a Espanya culminarà amb les eleccions a les Corts l'any vinent. Com indicàvem anteriorment, el desgast que ha patit el PP en els darrers mesos podria ser un element clau de desmobilització d'una part de l'electorat popular. Els primers comicis, les eleccions municipals i autonòmiques, seran el primer test per a aquests dos partits.

De moment, el PP ja comença a tenir certes dificultats per tancar llistes en algunes poblacions, ja que determinats candidats municipals s'han fet enrere per la pressió social contra la guerra. La incògnita, però, és si aquesta contestació tindrà traducció en una participació electoral de ciutadans més gran que no volen votar el PP, o, per contra, farà augmentar l'abstenció.

Amb tot, el debat sobre el relleu de José María Aznar sembla ajornat *sine die*, la qual cosa afegeix més incerteses en el futur dels populars. Els problemes per al Govern Aznar han crescut fins a arribar al límit actual. Una enquesta de fa uns dies a *El País* mostrava que el 63% dels espanyols no aprova la gestió d'Aznar. Val a dir que un 46% tampoc no aprovava la del líder socialista, José Luis Rodríguez Zapatero. És només una enquesta, però indica un cert descontentament amb el paper del principal líder de l'oposició espanyol. Caldrà veure si d'aquí a un any el PP aconsegueix recuperar-se del desgast d'aquest atzucac en què s'ha ficat —que ha dinamitat l'espai electoral de centre que li va donar la majoria absoluta— i si el PSOE recupera part de l'electorat que l'any 2000 va perdre en l'abstenció.

Enric Rimbau

Efectes col·laterals al Partit Popular

El 23 de febrer, l'exministre espanyol de Treball, Manuel Pimentel, va anunciar en un article publicat a diversos diaris d'Andalusia la seva baixa del PP. L'exministre va prendre aquesta decisió com a reacció al suport incondicional de l'executiu de José María Aznar a l'administració dels EUA en "una guerra il·lícita"; una actitud que, a parer de Pimentel, és un "error històric". Pimentel fa temps que ha mostrat discrepàncies amb la manera d'actuar de José María Aznar. En el mateix article en què anunciava l'abandó del partit aprofitava també per criticar la manera de fer poc dialogant d'Aznar. Els representants del PP a Andalusia, però, van voler minimitzar l'efecte d'aquesta baixa. Així ho va fer el mateix secretari general del PP i ministre d'Administracions Públiques, Javier Arenas, un dels mentors de Pimentel al partit.

Però l'exministre no ha estat l'únic personatge destacable de les files populars que ha mostrat públicament el seu desconcert amb el suport incondicional a la guerra. És significativa també la posició de Félix Pastor Ridruejo, ex-president d'Aliança Popular i membre del comitè executiu del PP. Pastor va ser un dels mentors de José María Aznar López en els seus primers passos al capdavant del PP: va ser el president de la comissió organitzadora del congrés dels populars que va escollir-lo líder de la formació. Aquest històric d'AP ha afirmat públicament el rebuig al seguidisme del PP en la política bèl·lica de Bush. També ha denunciat que el que està fent el Govern espanyol amb la guerra poc té a veure amb "l'essència del PP" i ha alertat del perill que la seva formació perdi el vot cristià, "per l'absoluta indiferència del Govern [espanyol] a les posicions del papa".

Malgrat que el lideratge absolut d'Aznar és una veu sense fissures, també alguns regidors han trencat aquesta línia. Dos regidors de l'Ajuntament d'Almonte (Huelva) han abandonat el partit. A Catalunya, un regidor de Móra d'Ebre (Ribera d'Ebre) va dimitir, i l'únic del PP a Montmeló (Vallès Oriental) va abandonar el càrrec. A La Guardia (Jaén), cinc regidors van donar suport a una moció del PSOE contra la guerra. I a Navarra, UPN (el PP navarrès) s'ha oposat a la intervenció. Uns pocs càrrecs que des del carrer Génova de Madrid s'analitzen com a "efectes col·laterals" de la guerra. *E. R.*

